

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Obvodné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

3. ročník, školský rok 2010/2011

Písomný test pre kategóriu C (9. ročník ZŠ a 4. ročník OG)

Poznámka: otázky monotematickej časti sú označené *

1.* Prečítajte si úryvok z listu pápežského vyslanca o situácii v Uhorsku v roku 1525 a odpovedajte na nasledujúce otázky.

„V Uhorsku niet nijakej vlády, chýbajú peniaze, niet vojska a všade vládne neporiadok. Keby bolo možné zachrániť krajinu za cenu troch zlatých, nenašli by sa traja ľudia, ktorí by boli ochotní priniesť túto obeť.“

- a) O vláde ktorého kráľa sa hovorí v tomto úryvku?
- b) Panoval tento kráľ pevnou rukou?
- c) Jeho život sa skončil v mladom veku za dramatických udalostí. Koľko mal rokov?
- d) Smrť kráľa a udalosti s ňou súvisiace predstavujú významný predel a zmenu v našich dejinách vo viacerých oblastiach. Napíšte 3 zmeny (prelom historických období, vládnuce dynastie, umelecké slohy), ku ktorým došlo.

2.* Vzťahy medzi Jánom Zápoľským a poľským kráľom Žigmundom boli pomerne komplikované, a to aj v rodinnej oblasti. Boli príbuzní hneď dvoma spôsobmi. Napíšte akými.

- a) Do roku 1515 boli?
- b) Od roku 1539 boli vo vzťahu?

3.* Prečítajte si začiatok diela *Opis cesty do Konštantinopolu* od Pavla Rubigala (vydané v roku 1544) a odpovedajte na nasledujúce otázky.

V čase, keď kráľ Ján naplnil Osud života svojho a keď zanechal navždy uhorský trón, keď sa otcovský titul preniesol na syna, decko, keď ráz najnovšej vlády pochybný, neistý bol, surový Turek, čo toľkú radosť má z perzského meča, k veľmožom kráľovstva poslal rad-radom ne jeden list, žiadajúc drzo od nášho kráľovstva poplatky platiť.

- a) V ktorom roku a akým spôsobom zomrel kráľ Ján?
- b) Ako sa volal jeho syn, decko z textu?
- c) Pod akými ďalšími menami poznáme Konštantinopol?

4.* Vysvetlite, čo znamenalo pravidlo Cuius regio, eius religio?

5.* Reformácia v 16. storočí zahŕňala v sebe viacero prúdov, ktoré boli známe pod rôznymi menami. Vytvorte z uvedených slov dvojice pomenovaní označujúcich rovnaký náboženský prúd.

*Luteráni, novokrstenci, helvétske vierovyznanie, anabaptisti,
augsburské vierovyznanie, kalvíni*

6.* Opravte chyby v nasledujúcich vetách.

- a) Sedmohradsko bolo síce samostatné, ale zostalo pod kontrolou Habsburgovcov.
- b) Proti rekatolizačnej politike Habsburgovcov bojovali sedmohradské kniežatá, napr. Gabriel Betlen, Štefan Bočkaj, Ján Zápoľský.
- c) Gabriela Betlena v roku 1682 turecký miestodržiteľ Ibrahim vyhlásil za kráľa habsburskej časti Uhorska, preto ho nazývali aj „slovenským kráľom“.

7.* V priebehu 17. a 18. storočia vypuklo v Uhorsku viacero protihabsburských povstaní.

- a) K uvedeným rokom napíšte meno vodcu daného povstania.
- b) Ďalšie sprisahanie proti vládncim Habsburgovcom odhalili aj v 60. rokoch 17. storočia. Ako sa volal jeden z jeho z hlavných organizátorov, podľa ktorého dostalo aj svoje meno? Ktorý zo slovenských hradov mal zohrať dôležitú úlohu v plánoch sprisahancov?

8.* Povstalci pod vedením Juraja Rákociho vtrhli 4. septembra 1619 do Košíc a obsadili tzv. kráľovský dom, ktorý bol sídlom jezuitskej misie. Jezuiti sa odmietli zrieknuť „pápežskej viery“ a preto ich začali neľudsky mučiť. Po niekoľkých dňoch mučenia všetci traja zomreli.

- a) Pod akým pomenovaním poznáme túto trojicu?
- b) Koľko Slovákov bolo medzi nimi?
- c) Aké bolo vierovyznanie povstalcov?

9.* Prečítajte si nasledujúcu ukážku z memoárov Štefana Pilárika a odpovedzte na otázky.

Len čo kalvíni vojdú do väzenia, olúpia ich o šatstvo, peniaze, knihy a ostatné veci. Luteránskym väzňom to po príchode do Leopoldova neurobili, lebo u nich nevideli súcejšie šatstvo, ani sa nedomnievali, že majú pri sebe nejaké peniaze. Niektorí z nich boli totiž vyhnanci, niektorí mladí správcovia a z chudobnejších cirkví.

- a) Ukážka sa viaže k súdnym procesom s nekatolíckymi duchovnými v rokoch 1673 – 1675. V ktorom meste sa konali tieto súdy?
- b) Z čoho boli oficiálne obvinení?
- c) Pod akou podmienkou sa mohli vyhnúť trestu?
- d) K akému trestu boli odsúdení tí, ktorí nepristúpili na spomínanú podmienku?
- e) K boju proti akému nepriateľovi bola pevnosť Leopoldov postavená a od koho/čoho je odvodené jej meno?

10.* Prečítajte si nasledujúcu ukážku z historického textu Jána Rezika a odpovedzte na nasledujúce otázky.

Pretože sa Andrej Keczer, Žigmund Zimmermann, František Baranyay, Gašpar Rauscher, zabudnúc na vernosť jeho cisárskej jasnosti, svojmu kráľovi a pánovi, posielaním a prijímaním listov od nepriateľa z Mukačevského hradu čo najhoršie previnili hriechom urážky jeho veličenstva, jeho veličenstvom cisárom delegovaný súd uznáva za spravodlivé a správne potrestanie na hrdle, a to nasledovne: Najprv sa im na lešení sekerou odtne ruka, ktorú zneužívali na písanie listov, potom sa mečom odtne hlava. Rozštvrtených povešajú na háky vedľa štyroch hradských ciest. Zostanú tam visieť pocestným na pobavenie.

- a) Aká udalosť z roku 1687 sa v texte opisuje a v ktorom meste sa odohrala?
- b) Akého vierovyznania boli všetci popravení?
- c) Kto bol nepriateľom z Mukačevského hradu?

11.* František Štefan Lotrinský patrilo svojho času k najvýznamnejším osobám Európy.

- a) Aký najvyšší titul dosiahol vo svojom živote?
- b) Ako sa volala jeho manželka?
- c) V ktorom regióne Slovenska založil dve manufaktúry?

12.* Aj Slovensko, hoci vnútrozemská krajina, sa mohlo v 18. storočí pochváliť významným cestovateľom a dobrodruhom, ktorý pochodil a preplavil značnú časť vtedy známeho sveta. Bol to zeman z Vrbového. Prešiel postupne dobrovoľne i nedobrovoľne také vzdialené miesta ako Poľsko, Kamčatku, Francúzsko či Indický oceán.

- a) Ako sa volal tento zeman z Vrbového?
- b) Na akom ostrove v Indickom oceáne pôsobil v službách francúzskeho kráľa?
- c) Aký titul mu udelili tamojší kmeňoví náčelníci?

13.* V septembri 1786 sa na Slovensku konal prvý medzinárodný vedecký kongres v Európe, na ktorom bola založená prvá medzinárodná vedecká organizácia. Zorganizoval ho osvietenský prírodovedec a geológ.

- a) Kto a v ktorých slovenských mestách zorganizoval kongres?
- b) Ako sa volala novozaložená vedecká organizácia?

14. Prvá svetová vojna sa odohrávala nielen v Európe, ale aj na ďalších dvoch kontinentoch. Uveďte, ktoré svetadiely to boli a v ktorých troch konkrétnych oblastiach sa tam bojovalo. Oblasť vyberte z nasledujúcich možností: *Blízky východ, Líbya, Brazília, Ďaleký východ, India, Maroko, Veľké Sundy, Tanzánia, Tibet, Laplatská nížina, Západná Austrália.*

15. Na reprodukcii fotografie sú štátnici V. Británie, Francúzska, USA a Talianska na spoločnom rokovaní z roku 1919, ktoré patrí medzi významné stretnutia v 20. storočí. Napíšte mená politikov a určte, kde vznikla táto spoločná fotografia.

16. Vytvorte správne dvojice z mien nositeľov Nobelovej ceny a objavu, za ktorý im bolo prestížne ocenenie udelené.

A) Einstein	a) teória rádioaktivity
B) Röntgen	b) objav penicilínu
C) Flemming	c) objav „lúčov“ X
D) Fermi	d) fotoelektrický jav
E) Curieová	e) objav nových rádioaktívnych prvkov a jadrových reakcií

17. Po významných vojenských veliteľoch a konštruktéroch boli pomenované viaceré zbrane, prípadne dopravné prostriedky. K nasledujúcim menám priradiť číslo obrázku, na ktorom je objekt po nich pomenovaný (pri číslach obrázkov je typové označenie výrobkov).

1. (M4)

2. (LZ – 129)

3. (MGB-31B)

4. (Bf -109)

5. (AK 47)

18. V priebehu 1. svetovej vojny vznikli dva významné dokumenty v USA, ktoré charakterizujú úsilie Slovákov a Čechov žijúcich v Amerike vytvoriť československý štát – Clevelandská a Pittsburská dohoda. Nasledujúce tvrdenia priradiť k jednotlivým dohodám.

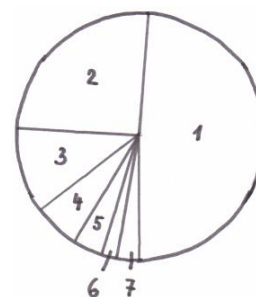
- A) Dohoda podpísaná aj T. G. Masarykom.
- B) Česko-slovenský štát bude republikou.
- C) Dohoda podpísaná 22. októbra 1915.
- D) Spojenie českého a slovenského národa vo federatívnom zväzku štátov.
- E) Formou vlády bude personálna únia s demokratickým zriadením štátu, podobne ako v Anglicku.
- F) Dohoda podpísaná 30. mája 1918.

19. V roku 2010 sme si pripomenuli 130. výročie narodenia významnej osobnosti slovenských dejín. V rámci osláv pribudla v Bratislave aj jej monumentálna socha. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) Ako znie celé meno tejto osobnosti?
- b) Kde je pochovaná?

20. V roku 1921 sa v Československu uskutočnilo sčítanie ľudu. Na nasledujúcom obrázku je graf národnostnej štruktúry obyvateľstva, pri tomto sčítaní sa ešte osobitne zaznamenávala česká a slovenská národnosť. K číslam 1 až 5 v grafe priradte v odpovedovej časti správnu národnosť.

21. V súčasnosti sa Slovensko ešte stále vysporadúva s následkami globálnej ekonomickej krízy, ktorá vypukla v roku 2008. V prvej polovici 20. storočia naše územie, ako súčasť ČSR, taktiež zasiahli krátko po sebe dve ťažké hospodárske krízy spojené so znehodnotením peňazí a vysokou nezamestnanosťou. Napíšte, v ktorých rokoch to bolo.

22. Doplňte mená troch známych slovenských maliarov medzivojnového obdobia. Pomôžte si počiatočnými písmenami ich priezvisk.

23. Prečítajte si nasledujúci text a odpovedzte na otázky.

„...Slovenská krajina vyhlasuje sa za samostatný a nezávislý slovenský štát. Snem Slovenskej krajiny pretvára sa na zákonodarný snem slovenského štátu ...“

- a) Ku ktorej historickej udalosti sa viaže uvedený výrok?
- b) Napíšte dátum, kedy k nej došlo?

Autori: PhDr. Anna Mydlová, Mgr. Štefan Podolinský, Mgr. Judita Poliačiková,
Mgr. Ľubomír Staňo

Recenzent: PhDr. Daniela Kodajová

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2011

© Slovenská komisia Dejepisnej olympiády